

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 6 oktober 2021 *

”Begäran om förhandsavgörande – Rättsstatsprincipen – Effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten – Artikel 19.1 andra stycket FEU – Principerna om domares oavsättlighet och oavhängighet – En domare vid en allmän domstol omplaceras, utan dennes samtycke – Överklagande – Avvisningsbeslut som meddelats av en domare vid Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) (Högsta domstolen (avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter), Polen)) – Domare som tillsatts av Republiken Polens president på grundval av en resolution från Nationella domstolsrådet, trots att domstol inhiberat denna resolution i avvaktan på att EU-domstolen meddelar ett förhandsavgörande – Domare som inte kan anses utgöra en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag – Unionsrättens företrädare – Fråga huruvida det är möjligt att betrakta ett sådant avvisningsbeslut som en nullitet”

I mål C-487/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen), Polen) genom beslut av den 21 maj 2019, som inkom till domstolen den 26 juni 2019, i ett förfarande som anhängiggjorts av

W.Ż.

ytterligare deltagare i rättegången:

Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową, tidigare Prokurator Prokuratury Krajowej Bożena Górecka,

Rzecznik Praw Obywatelskich,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice-ordföranden R. Silva de Lapuerta, avdelningsordförandena A. Prechal (referent), M. Vilaras, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Kumin och N. Wahl samt domarna D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos och N. Jääskinen,

generaladvokat: E. Tanchev,

* Rättegångsspråk: polska.

justitiesekreterare: enhetschefen M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 22 september 2020,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- W.Ż., genom S. Gregorczyk-Abram och M. Wawrykiewicz, advokaci,
- Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową, genom R. Hernand, A. Reczka, S. Bańko, B. Górecka och M. Słowińska,
- Rzecznik Praw Obywatelskich, genom P. Filipek och M. Taborowski,
- Polens regering, genom B. Majczyna, S. Żyrek och A. Dalkowska, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom K. Herrmann, P. Van Nuffel och H. Krämer, därefter genom K. Herrmann och P. Van Nuffel, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 15 april 2021 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 2, 6.1, 6.3 och 19.1 andra stycket FEU, av artikel 267 FEUF samt av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).
- 2 Begäran har framställts i ett förfarande som anhängiggjorts av domaren W.Ż.. Målet handlar om en resolution där Krajowa Rada Sądownictwa (Nationella domstolsrådet, Polen) (nedan kallat KRS) beslutade att det saknades anledning att pröva det klagomål som framställts av W.Ż. mot ett beslut från ordföranden för Sąd Okręgowy w K. (Regionala domstolen i K., Polen) om att placera om W.Ż. från en avdelning till en annan avdelning vid denna domstol (nedan kallad den omtvistade resolutionen). W.Ż. överklagade den omtvistade resolutionen till Sąd Najwyższy (Högsta domstolen, Polen) och framställde därvid en jävsinvändning mot samtliga domare som ingår i sammansättningen vid Izba Kontroli Nadzyczajnej i Spraw Publicznych (avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter, Polen) som har att pröva hans överklagande.

Polsk rätt

Konstitutionen

- 3 I artikel 7 i konstitutionen föreskrivs följande:
”Den offentliga makten ska utövas under lagarna.”

4 I artikel 10 i konstitutionen föreskrivs följande:

”1. Statsskicket i Republiken Polen bygger på maktfördelning och jämvikt mellan den lagstiftande, den verkställande och den dömande makten.

2. Sejmen och senaten utövar den lagstiftande makten. Republiken Polens president och ministerrådet utövar den verkställande makten. Domstolarna utövar den dömande makten.”

5 I artikel 45.1 i konstitutionen stadgas följande:

”Var och en har rätt att utan oskäligt dröjsmål få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång inför en behörig, oavhängig och opartisk domstol.”

6 Artikel 60 i konstitutionen har följande lydelse:

”Polska medborgare som åtnjuter fullständiga medborgerliga rättigheter har rätt att på lika villkor få tillträde till offentliga funktioner.”

7 I artikel 77.2 i konstitutionen föreskrivs följande:

”Lagen får inte hindra någon att vid domstol väcka talan för att göra gällande fri- och rättigheter som har kränkts.”

8 Artikel 179 i konstitutionen har följande lydelse:

”Domarna tillsätts av Republiken Polens president, på förslag från [KRS], för en obegränsad ämbets tid.”

9 Artikel 184 i konstitutionen har följande lydelse:

”[Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen, Polen)] och övriga förvaltningsdomstolar ska, inom de gränser som fastställs i lag, utöva tillsyn över den offentliga förvaltningen. ...”

Den nya lagen om Högsta domstolen

10 Den 20 december 2017 undertecknade Republiken Polens president ustawa o Sądzie Najwyższym (lagen om Högsta domstolen) av den 8 december 2017 (Dz. U., 2018, position 5) (nedan kallad den nya lagen om Högsta domstolen). Denna lag trädde i kraft den 3 april 2018.

11 Genom den nya lagen om Högsta domstolen inrättades bland annat avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen).

12 I artikel 26 i den nya lagen om Högsta domstolen föreskrivs följande:

”Det är [avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter] som är behörig att pröva extraordinära rättsmedel, tvister i samband med val och tvister om giltigheten av en nationell folkomröstning eller en folkomröstning enligt konstitutionen, tvister om giltigheten av val och folkomröstningar, andra förvaltningsrättsliga mål, inbegripet tvister som handlar om konkurrensskydd, energireglering, telekommunikationer och järnvägstransporter, samt överklaganden av beslut från Przewodniczy Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (ordföranden för

nationella radio- och tv-styrelsen (Polen) eller mål där det görs gällande oskäligt lång handläggningstid av mål och ärenden vid allmänna domstolar, militärdomstolar eller vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)].”

- 13 Enligt artikel 29 i den nya lagen om Högsta domstolen ska domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) tillsättas av Republiken Polens president, på förslag från KRS.

Lagen om KRS

- 14 Regler om KRS återfinns i ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (lagen om Nationella domstolsrådet) av den 12 maj 2011 (Dz. U., 2011, nr 126, position 714), i ändrad lydelse bland annat enligt ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (lagen om ändring av lagen om Nationella domstolsrådet och vissa andra lagar) av den 8 december 2017 (Dz. U., 2018, position 3) och enligt ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (lagen om ändring av lagen om de allmänna domstolarnas organisation och vissa andra lagar) av den 20 juli 2018 (Dz. U., 2018, position 1443) (nedan kallad lagen om KRS).

- 15 Artikel 37.1 i lagen om KRS har följande lydelse:

”Om flera kandidater har ansökt om en domartjänst ska [KRS] göra en gemensam prövning och utvärdering av samtliga ansökningar. I denna situation ska [KRS] anta en resolution som inbegriper rådets beslut i fråga om förslag till vem som ska utnämnas till domare, i förhållande till samtliga kandidater.”

- 16 I artikel 43 i denna lag föreskrivs följande:

”1. En resolution från [KRS] vinner laga kraft om den inte får överklagas.

2. Om inte alla deltagare i förfarandet har överklagat den resolution som avses i artikel 37 § 1, vinner den laga kraft i den del som inbegriper rådets beslut att inte lägga fram något förslag på domartillsättning avseende deltagare som inte överklagat, om inte annat föreskrivs i artikel 44 § 1b.”

- 17 Artikel 44 i lagen om KRS hade följande lydelse:

”1. Den som deltar i förfarandet kan överklaga till [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] under återopande av att [KRS] resolution är rättsstridig, om inte annat föreskrivs i särskilda bestämmelser. ...

1a. I enskilda ärenden som rör tillsättning av en domartjänst vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] kan beslut överklagas till [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)]. I dessa fall är det inte möjligt att överklaga till [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)]. Ett överklagande till [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)] får inte grundas på felaktig bedömning av huruvida kandidaterna uppfyllt de kriterier som beaktades vid beslutet om förslaget angående vem som skulle tillsättas som domare vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)].

1b. Om inte alla som deltog i förfarandet har överklagat den resolution som avses i artikel 37 § 1 ska resolutionen, i enskilda fall som rör tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta

domstolen)], vinna laga kraft i den del som avser beslutet att lägga fram förslaget till tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] och i den del som avser beslutet att inte lägga fram ett förslag till tillsättning av domartjänster vid samma domstol, såvitt avser den som deltagit i förfarandet och som inte gett in något överklagande.

...

3. Bestämmelserna i [civilprocesslagen] ... om överklagande är tillämpliga på förfarandena vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] och [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)]. Bestämmelserna i artikel 87¹ i nämnda lag är inte tillämpliga.

4. I enskilda ärenden avseende tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], motsvarar [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)] upphävande av [KRS] resolution att inte lägga fram ett förslag till tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] ett godkännande av kandidaturen för den som deltagit i förfarandet och som har överklagat, avseende en ledig domartjänst vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], en tjänst för vilken förfarandet vid KRS, vid det datum då [Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)] avgörande meddelas, inte avslutats, eller, om något sådant förfarande inte ägt rum, avseende nästkommande lediga domartjänster vid [Sąd Najwyższy Högsta domstolen] som har utannonserats.”

18 Punkt 1a i artikel 44 i lagen om KRS infördes i denna artikel genom lagen av den 8 december 2017 om ändring av lagen om Nationella domstolsrådet och vissa andra lagar, som trädde i kraft den 17 januari 2018, och punkt 1b och punkt 4 infördes däri genom lagen av den 20 juli 2018 om ändring av lagen om allmänna domstolars organisation och vissa andra lagar, som trädde i kraft den 27 juli 2018. Innan dessa ändringar infördes hade de överklaganden som avses i nämnda punkt 1a getts in vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], i enlighet med vad som anges i artikel 44.1.

19 I dom meddelad den 25 mars 2019 slog Trybunał Konstytucyjny (Konstitutionsdomstolen, Polen) fast att artikel 44.1a i lagen om KRS strider mot artikel 184 i den polska konstitutionen. I domskälen angavs i huvudsak att det inte fanns några godtagbara skäl för den behörighet som Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) hade enligt nämnda punkt 1a, vare sig med hänsyn till de aktuella målens beskaffenhet, de organisatoriska särdragen hos nämnda domstol eller de handläggningsregler som gäller för domstolen. I sin dom uttalade Trybunał Konstytucyjny (Konstitutionsdomstolen) även att det faktum att denna bestämmelse förklarats stå i strid med konstitutionen ”med nödvändighet medför att alla pågående domstolsförfaranden som grundar sig på den upphävda bestämmelsen ska avslutas”.

20 Därefter ändrades artikel 44 i lagen om KRS genom ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (lagen om ändring av [lagen om KRS] och av förvaltningsprocesslagen) av den 26 april 2019 (Dz. U., 2019, position 914) (nedan kallad lagen av den 26 april 2019). Denna lag trädde i kraft den 23 maj 2019. Artikel 44.1 har följande lydelse:

”Den som deltar i förfarandet får överklaga till [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] under åberopande av att [KRS] resolution är rättsstridig, såvida inte annat föreskrivs i särskilda bestämmelser. Det är inte möjligt att överklaga beslut i enskilda ärenden som rör tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)].”

- 21 Vidare föreskrivs följande i artikel 3 i lagen av den 26 april 2019: ”Enskilda mål som avser överklaganden av [KRS] resolutioner avseende tillsättning av domartjänster vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], och som pågår och inte avgjorts före den dag då denna lag träder i kraft, ska skrivas av från vidare handläggning.”

Lagen om de allmänna domstolarnas organisation

- 22 I ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych (lagen om de allmänna domstolarnas organisation) av den 27 juli 2001, i dess ändrade lydelse (Dz. U., 2019, position 52), föreskrivs följande i artikel 22a:

”...

§ 4b. Omplacering av en domare till en annan avdelning är inte beroende av att domaren lämnar sitt samtycke därtill:

1. vid omplacering till en annan avdelning som handlägger mål inom samma rättsområde;

...

§ 4d. Bestämmelserna i § 4b. led 1 ... är inte tillämpliga på en domare som under en treårsperiod har omplacerats till en annan avdelning utan domarens samtycke. ...

§ 5. En domare eller en biträdande domare vars arbetsuppgifter ändrats på ett sådant sätt att dennes ansvarsområden ändrats, i synnerhet på grund av omplacering till en annan avdelning vid aktuell domstol, får överklaga till [KRS] inom sju dagar från och med tilldelningen av det nya ansvarsområdet. Överklagande får inte ske i följande fall:

1. Omplacering till en avdelning som handlägger mål inom samma rättsområde.

...”

Civilprocesslagen

- 23 Artikel 49 i ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (lagen om införande av civilprocesslagen) av den 17 november 1964, i dess ändrade lydelse (Dz. U., 2018, position 1360) (nedan kallad civilprocesslagen), har följande lydelse:

”... Domstolen ska förklara en domare jävig efter det att domaren självant gett detta till känna eller efter att part framställt en jävsinvändning om omständighet föreligger som skäligen är ägnad att rubba förtroendet till domarens opartiskhet i ett visst mål.”

- 24 I artikel 50 § 3 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Fram till dess att en jävsinvändning gentemot en domare har prövats gäller följande:

den domare som är föremålet för jävsinvändningen får fortsätta handläggningen av målet;

domaren får inte meddela något avgörande som avslutar målets handläggning.”

25 I artikel 365 § 1 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Ett lagakraftvunnet avgörande är bindande inte bara för parterna och den domstol som meddelat avgörandet, utan även för andra domstolar, andra offentliga myndigheter och förvaltningsorgan samt, i de fall som föreskrivs i lag, övriga personer.”

26 I artikel 388 § 1 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Vid överklagande kan domstol i andra instans, om verkställigheten av avgörandet kan vålla part irreparabel skada, inhibera det överklagade avgörandet till dess att överklagandeförfarandet har avslutats .... Avgörandet får meddelas inom stängda dörrar. ...”

27 I artikel 391 § 1 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Handläggningsreglerna för förfarandet i domstol i första instans ska tillämpas analogt på förfarandet i domstol i andra instans, om det inte finns särskilda bestämmelser som reglerar sistnämnda förfarande. ...”

28 I artikel 398²¹ i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Handläggningsreglerna för förfarandet i överklagade mål ska tillämpas analogt på förfarandet vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], om det inte finns särskilda bestämmelser som reglerar sistnämnda förfarande, ...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

29 W.Ż. tjänstgör som domare vid Sąd Okręgowy w K. (Regiondomstolen i K.). Den 27 augusti 2018 beslutade ordföranden för denna domstol, med stöd av artikel 22a § 4b punkt 1 i lagen om de allmänna domstolarnas organisation, att omplacera W.Ż. från den avdelning där han fram till dess tjänstgjort till en annan avdelning vid nämnda domstol.

30 W.Ż. överklagade beslutet till KRS med stöd av artikel 22a § 5 i nämnda lag. KRS beslutade i den omtvistade resolutionen att det saknades anledning att döma i saken.

31 Den 14 november 2018 överklagade W.Ż. den omtvistade resolutionen till Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Vid denna domstol är det avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter som har att handlägga målet. I detta sammanhang framställde W.Ż. emellertid även en jävsinvändning gentemot samtliga domare i avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter. Som grund för sin jävsinvändning anförde W.Ż. att nämnda domare – mot bakgrund av det sätt på vilket de hade tillsatts – inte kunde anses garantera den oavhängighet och opartiskhet som erfordras. Det är Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)) som i tredomarsits har att pröva denna jävsinvändning.

32 Vad gäller det sätt på vilket de aktuella domarna tillsatts har den hänskjutande domstolen, det vill säga Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i utökad sammansättning med sju domare, anfört följande. KRS resolution nr 331/2018 av den 28 augusti 2018, där KRS föreslog att Republiken Polens president skulle tillsätta domartjänsterna vid avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter med vissa angivna personer, överklagades till Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta

förvaltningsdomstolen, Polen), med stöd av artikel 44.1a i lagen om KRS; dessa överklaganden gavs in av kandidater som inte fanns med på KRS förteckning över föreslagna kandidater i nämnda resolution.

- 33 Genom lagakraftvunnet beslut av den 27 september 2018 förordnade Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen), med stöd av artikel 388 § 1 jämförd med artikel 398²¹ i civilprocesslagen jämte artikel 44.3 i lagen om KRS, att resolution nr 331/2018 skulle inhiberas.
- 34 Trots dessa överklaganden, och trots nämnda beslut, beslutade Republiken Polens president den 10 oktober 2018 att, till domare vid avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter, tillsätta vissa av de kandidater som KRS hade förordnat i resolution nr 331/2018.
- 35 Därefter beslutade Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) den 22 november 2018 att vilandeförklara målen fram till dess att EU-domstolen besvarat de tolkningsfrågor som ställts av nämnda nationella domstol till EU-domstolen den 21 november 2018, i det mål som avgjordes genom domen av den 2 mars 2021, A.B. m.fl. (Tillsättning av domare vid Högsta domstolen – Rättsmedel) (C-824/18, EU:C:2021:153) (nedan kallad domen i målet A.B. m.fl.). Dessa frågor hade ställts med avseende på en annan resolution där KRS förordnat att Republiken Polens president skulle tillsätta vissa personer som domare vid tvistemåls- och brottmålsavdelningarna vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Genom dessa frågor ville Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) i huvudsak få klarhet i huruvida unionsrätten utgör hinder för sådana bestämmelser som de som återfinns i artikel 44 punkterna 1a-4 i lagen om KRS.
- 36 Den 20 februari 2019 tillsatte Republiken Polens president en person, som hörde till de personer vilkas kandidatur hade förordats av KRS i resolution nr 331/2018 (nedan kallad den aktuella domaren), till domare vid avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter.
- 37 I egenskap av ensamdomare – och utan att ha tillgång till de handlingar som då innehades av Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)) i tredomarsits, och utan att ha hört W.Ż. – avvisade den aktuella domaren den 8 mars 2019 W.Ż.:s överklagande av den omtvistade resolutionen (nedan kallat det omtvistade beslutet).
- 38 I beslut av den 20 mars 2019 slog Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits, fast att det omtvistade beslutet hade antagits i strid med artikel 50 § 3 led 2 i civilprocesslagen. Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) betonade därvid att det enligt denna bestämmelse inte är möjligt att meddela ett slutligt avgörande så länge det inte har meddelats något beslut avseende en jävsinvändning från en annan domare. I beslutet av den 20 mars 2019 konstaterade nämnda domstol för övrigt att det omtvistade beslutet åsidosatte W.Ż.:s rätt till försvar, i den mening som avses i artikel 45 § 1 i konstitutionen, artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), och artikel 47 i stadgan; som skäl angavs i denna del att det omtvistade beslutet hade meddelats av ett organ som inte hade tillgång till handlingarna i målet och utan att W.Ż. hade beretts tillfälle att ta del av åklagarmyndighetens ståndpunkt.
- 39 I beslutet av den 20 mars 2019 prövade nämnda domstol även huruvida den aktuella domaren verkligen kunde anses vara domare; om så inte var fallet skulle det innebära att det omtvistade beslutet var en nullitet. Detta var relevant vid prövningen av den jävsinvändning som framställdes

vid nämnda domstol. Om det visade sig att det omtvistade beslutet inte var en nullitet så skulle målet avgöras genom ett avskrivningsbeslut, i det att processföremålet förfallit. Men om det visade sig att det omtvistade beslutet var en nullitet så fanns det däremot anledning att pröva den av W.Ż. framställda jävsinvändningen. Mot denna bakgrund beslutade Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits, att hänskjuta följande frågor till den hänskjutande domstolen:

- ”1) Ska ett beslut om avslag på ett överklagande till Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) av en resolution från KRS, meddelat av en ensamdomare som tillsatts som domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), trots ett tidigare överklagande till Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) av KRS:s resolution med förslag om att denna person ska tillsättas som domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), och trots att målet vid Högsta förvaltningsdomstolen fortfarande pågick då tillsättningsbeslutet delgavs, anses vara rättsligt giltigt och anses avsluta det förfarande som inletts genom nämnda överklagande?
- 2) Är det inhibitionsbeslut gentemot KRS:s resolution som meddelats av Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) enligt artikel 388 § punkt 1 jämförd med artikel 398²¹ i [civilprocesslagen] och artikel 44.3 i [lagen om KRS] före delgivningen av beslutet om tillsättning av vederbörande som domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), relevant för svaret på den första frågan?”

- 40 Den hänskjutande domstolen anser att svaret på dessa frågor, som det ankommer på denna att besvara, bland annat beror på huruvida en domare som tillsatts under sådana omständigheter kan anses utgöra en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU, artikel 267 FEUF, artikel 47 andra stycket i stadgan och artikel 6.1 i Europakonventionen.
- 41 Enligt den hänskjutande domstolen är det nämligen enligt artikel 19.1 andra stycket FEU påkallat att medlemsstaterna säkerställer att de nationella domstolar som har att döma i mål inom de områden som omfattas av unionsrätten uppfyller dessa krav. Enligt den hänskjutande domstolen innebär detta bland annat att de berörda domarna ska tillsättas på ett korrekt sätt.
- 42 Avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter har bland annat att pröva mål på områden som omfattas av unionsrätten; det rör sig därvid exempelvis om mål som handlar om konkurrenskyddsrelaterade och energirättsliga frågor, vilka omfattas av unionsrätten. Vidare har det omtvistade beslutet meddelats i ett mål som handlar om den rättsliga ställningen för – och värnandet av oavhängigheten hos – en domare vid en nationell domstol som själv har att avgöra mål inom de områden som omfattas av unionsrätten. Detta innebär enligt den hänskjutande domstolen att de krav som anges i artikel 47 andra stycket i stadgan måste tillgodoses under hela handläggningen av det nationella målet.
- 43 Den hänskjutande domstolen anser dessutom att den aktuella domaren på ett helt uppenbart och avsiktligt sätt har tillsatts i strid med grundläggande polska rättsregler om förfarandet i domartillsättningsärenden.
- 44 För det första tillsattes den aktuella domaren trots att ett mål pågick vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) som handlade om ett överklagande av resolution nr 331/2018, där KRS lämnat förslag om att vederbörande skulle tillsättas. Det framgår av artikel 179 i konstitutionen att ett sådant förslag är av konstitutiv karaktär, vilket innebär att så

länge som det på grund av överklagandet råder ovisshet om huruvida resolutionen i rättsligt hänseende är giltig så saknar varje domartillsättning rättslig grund; syftet med ett sådant överklagande är nämligen att de som deltagit i tillsättningsförfarandet ska kunna tillvarata sin rätt till offentlig anställning på lika villkor och sin rätt att få sin sak prövad vid domstol, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 45.1, artikel 60 och artikel 77.2 i konstitutionen.

- 45 Enligt den hänskjutande domstolen är bestämmelserna i artikel 44 punkterna 1b och 4 i lagen om KRS ovidkommande med avseende på det ovan anförda. Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) hänsköt nämligen – såsom angetts i punkt 35 ovan – en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen som ledde fram till domen i målet A.B. m.fl. med anledning av att det enligt Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) framstod som oklart om dessa nationella bestämmelser var förenliga med unionsrätten. Den hänskjutande domstolen har således betonat att det är utifrån EU-domstolens överväganden i nämnda mål som Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) ska uttala sig om huruvida dessa bestämmelser är förenliga med unionsrätten eller se till att de tolkas på ett unionsrättskonformt sätt.
- 46 För det andra anser den hänskjutande domstolen att Republiken Polens president har brutit mot bestämmelserna i artiklarna 365 § 1, 391 § 1 och 398²¹ i civilprocesslagen, jämförda med artikel 44.3 i lagen om KRS, genom att gå vidare med den omtvistade tillsättningen trots det lagakraftvunna inhibitionsbeslut som Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) meddelat gentemot resolution nr 331/2018. Dessutom har artiklarna 7 och 10 i konstitutionen överträtts i och med tillsättningen av den aktuella domaren. Republiken Polens president har nämligen åsidosatt den rättskipningsmakt som tillkommer Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen).
- 47 Det förhållandet att den aktuella domaren tillsatts på ett rättsvidrigt sätt ska för övrigt ses utifrån ett vidare sammanhang, där ständigt fler mått och steg vidtas för att förhindra att KRS:s resolutioner med förslag på tillsättning av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) blir föremål för en effektiv domstolsprövning.
- 48 Som exempel på detta nämner den hänskjutande domstolen följande omständigheter: i) antagandet av artikel 44 punkterna 1b och 4 i lagen om KRS, beträffande vilka (som angetts ovan) tolkningsfrågor ställts till EU-domstolen i målet A.B. m.fl. om huruvida dessa bestämmelser är förenliga med unionsrätten; ii) den av KRS och en grupp senatorer väckta talan vid Trybunał Konstytucyjny (Konstitutionsdomstolen) som föranledde nämnda domstol att i dom av den 25 mars 2019 förklara att artikel 44.1a i lagen om KRS var konstitutionsvidrig och att handläggningen av alla mål där dylika resolutioner angripits vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) följaktligen skulle avslutas samt iii) antagandet av lagen av den 26 april 2019 som stadgar att det saknas anledning att pröva dessa mål och att denna taleform framdeles inte längre ska stå till buds.
- 49 Därtill kommer andra oegentligheter i samband med tillsättningen av den aktuella domaren, bland annat att de femton domarledamöterna i KRS i dess nuvarande sammansättning har tillsatts av sejmen (en av den polska nationalförsamlingens två kamrar) och inte, som tidigare, av deras domarekollegor. Vidare har nämnda KRS-ledamöter kunnat tillsättas tack vare att man förkortat den konstitutionsfästa ämbetstiden för dem som var ledamöter i KRS i dess tidigare sammansättning. Dessa aspekter var föremålet för de tolkningsfrågor som ställdes till

EU-domstolen i de förenade mål som avgjorts genom domen av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen) (C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982).

- 50 Mot bakgrund av det sammanhang som var för handen då den aktuella domaren tillsattes, anser den hänskjutande domstolen att domaren inte kan anses uppfylla de skyddskrav som är påkallade vad gäller domarens oavhängighet och opartiskhet. Detta sammanhang kan nämligen föranleda tveksamheter hos enskilda rättssubjekt i detta avseende, och leda till att domaren blir föremål för yttre påtryckningar från de myndigheter som har tillsatt honom. Dessutom har mått och steg vidtagits av dessa myndigheter för att det inte längre på rättslig väg ska gå att angripna tillsättningsbeslutet. Det finns mot bakgrund av detta sammanhang även en risk för att det nationella målet inte ska kunna avgöras på ett opartiskt sätt, vilket även framgår av det omtvistade beslutet som meddelats av den aktuella domaren.
- 51 Mot denna bakgrund beslutade Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i utökad sammansättning med sju domare, att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Ska artiklarna 2, 6.1, 6.3 och 19.1 andra stycket FEU, i förening med artikel 47 i [stadgan] och artikel 267 FEUF, tolkas så, att en domstol inte kan anses vara en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag i den mening som avses i unionsrätten, då dess dömande sammansättning utgörs av en ensamdomare som tillsatts som domare i uppenbar strid mot reglerna i medlemsstatens lagstiftning om tillsättning av domare, i synnerhet genom att denna person tillsatts som domare, trots att den resolution som fattats av den nationella myndigheten om att nominera vederbörande för tillsättning som domare dessförinnan överklagats till behörig nationell domstol (Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)), trots att denna resolution har inhiberats i enlighet med nationell rätt och trots att handläggningen av målet vid behörig nationell domstol (Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen)) inte avslutats innan tillsättningsbeslutet meddelades?”

Förfarandet vid EU-domstolen

Ansökan om skyndsamt handläggning

- 52 Den hänskjutande domstolen har ansökt om att EU-domstolen handlägger förevarande mål om förhandsavgörande skyndsamt, i enlighet med artikel 105 i domstolens rättegångsregler. Till stöd för sin ansökan har den hänskjutande domstolen uppgett att det finns skäl att handlägga målet skyndsamt mot bakgrund av att EU-domstolens svar på tolkningsfrågan skulle kunna få återverkningar inte bara på det här aktuella nationella målet; svaret skulle även kunna få återverkningar för flera andra domare som nyligen placerats för tjänstgöring på olika avdelningar vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) och som tillsatts under liknande, eller delvis liknande, omständigheter som den i detta mål aktuella domaren, och deras utövande av domarämbetet.
- 53 Det föreskrivs i artikel 105.1 i rättegångsreglerna att EU-domstolens ordförande, på ansökan av den hänskjutande domstolen eller i undantagsfall på eget initiativ, efter att ha hört referenten och generaladvokaten, får besluta att ett mål om förhandsavgörande ska handläggas skyndsamt, när målet är av sådan beskaffenhet att det måste avgöras utan dröjsmål.

- 54 En sådan skyndsam handläggning av ett mål utgör ett processrättsligt instrument som är avsett att hantera högst trängande fall. Det framgår även av EU-domstolens praxis att förfarandet för skyndsam handläggning inte kan tillämpas när den känsliga och komplicerade karaktären hos de rättsliga problemställningar som ett mål ger upphov till svårligen lämpar sig för tillämpningen av ett sådant förfarande, särskilt när det inte framstår som lämpligt att förkorta den skriftliga delen av förfarandet vid EU-domstolen (dom av den 18 maj 2021, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 103 och där angiven rättspraxis).
- 55 I förevarande fall beslutade EU-domstolens ordförande den 20 augusti 2019, efter att ha hört referenten och generaladvokaten, att ansökan om skyndsam handläggning (se punkt 52 ovan) inte kunde bifallas.
- 56 Det framgår nämligen av beslutet om hänskjutande att det nationella målet i huvudsak handlar om en domare som överklagat ett beslut om att han ska omplaceras från den avdelning där han dittills tjänstgjort till en annan avdelning vid samma domstol. Domaren har i samband därmed framställt en jävsinvändning mot de domare som har att pröva hans mål. Ett mål av detta slag kan emellertid inte i sig anses utgöra ett högst trängande fall.
- 57 Det är visserligen riktigt att tolkningsfrågan handlar om grundläggande unionsbestämmelser. Frågan aktualiserar emellertid komplicerade och mycket känsliga rättsfrågor och den har ställts mot bakgrund av ett nationellt sammanhang som är förhållandevis komplicerat såväl i processuellt som juridiskt hänseende. Det finns därvid inte anledning att undantagsvis frångå de handläggningsregler som i vanliga fall ska tillämpas i mål om förhandsavgörande. Det är för övrigt även viktigt att beakta att, såsom framgår av punkterna 45, 48 och 49 ovan, vissa av de frågeställningar som aktualiseras i den hänskjutande domstolens tolkningsfråga redan var föremål för prövning i andra mål om förhandsavgörande där handläggningen var tämligen långt framskriden.

Den muntliga delen av förfarandet samt begäran om återupptagande av densamma

- 58 Efter den skriftliga delen av förfarandet utvecklade berörda parter – däribland den polska regeringen – sin talan muntligen vid en förhandling den 22 september 2020. Generaladvokaten föredrog sitt förslag till avgörande den 15 april 2021, och samma dag avslutades följaktligen den muntliga delen av förfarandet.
- 59 Genom handling som inkom till EU-domstolens kansli den 7 maj 2021 begärde den polska regeringen att domstolen skulle återuppta den muntliga delen av förfarandet.
- 60 Till stöd för sin begäran gjorde den polska regeringen gällande följande. Generaladvokatens förslag till avgörande i förevarande mål skilde sig från generaladvokat Hogans förslag till avgörande i målet *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2020:1055) och domen av den 20 april 2021, *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311) vad gäller inriktningen vid bedömningen av förfarandena för tillsättning av nationella domare i de olika medlemsstaterna mot bakgrund av unionsrätten.
- 61 Vidare anser den polska regeringen att EU-domstolen bör återuppta den muntliga delen av förfarandet i förevarande fall av den anledningen att generaladvokaten i sitt förslag till avgörande – som den polska regeringen anser vara felaktigt – inte i tillräcklig utsträckning har beaktat de argument som framförts av den polska regeringen. Generaladvokaten har därför inte iakttagit saklighet och opartiskhet i sitt förslag till avgörande.

- 62 EU-domstolen gör i denna del följande bedömning. I stadgan för Europeiska unionens domstol och i domstolens rättegångsregler föreskrivs inte någon möjlighet för de berörda parter som avses i artikel 23 i stadgan att inkomma med yttranden över generaladvokatens förslag till avgörande (dom av den 6 mars 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 63 Vidare ska generaladvokaten, enligt artikel 252 andra stycket FEUF, vid offentliga domstolssessioner, fullständigt opartiskt och oavhängigt, lägga fram motiverade yttranden i ärenden som enligt stadgan för Europeiska unionens domstol kräver dennes deltagande. EU-domstolen är inte bunden av vare sig förslaget till avgörande eller av den motivering som ligger till grund för generaladvokatens förslag. Att en av parterna inte delar generaladvokatens synsätt i förslaget till avgörande, oavsett vilka frågor som generaladvokaten väljer att pröva, kan därför inte i sig utgöra ett tillräckligt skäl för att återuppta den muntliga delen av förfarandet (dom av den 6 mars 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 64 När det gäller den polska regeringens påståenden om att generaladvokaten inte iakttagit saklighet och opartiskhet i sitt förslag till avgörande, finner EU-domstolen följande. Den omständigheten att den polska regeringen anser att generaladvokaten i sitt förslag till avgörande, i det förevarande målet om förhandsavgörande, inte i tillräcklig utsträckning beaktat regeringens argument, kan i vart fall inte utgöra belägg för att generaladvokaten inte skulle ha iakttagit saklighet och opartiskhet.
- 65 I enlighet med artikel 83 i domstolens rättegångsregler får domstolen för övrigt, efter att ha hört generaladvokaten, när som helst, besluta att den muntliga delen av förfarandet ska återupptas, bland annat om domstolen anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet, eller om en part, efter det att den muntliga delen har förklarats avslutad, har lagt fram en ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på målets utgång.
- 66 EU-domstolen finner emellertid, efter att ha hört generaladvokaten, att den – efter den skriftliga delen av förfarandet och förhandlingen – har tillgång till samtliga uppgifter som den behöver för att avgöra målet. För övrigt finner EU-domstolen att den polska regeringen, i sin begäran om återupptagande av den muntliga delen av förfarandet, inte gjort gällande någon ny omständighet som skulle kunna ha inflytande på målets utgång.
- 67 Mot denna bakgrund finner EU-domstolen att det saknas anledning att återuppta den muntliga delen av förfarandet.

Prövning av tolkningsfrågan

- 68 Enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer det, enligt fast rättspraxis, på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits (dom av den 15 juli 2021, Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:XXX, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

- 69 I förevarande fall framgår det av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen ska besvara de frågor (se punkt 39 ovan) som ställts av Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits. Sąd Najwyższy har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida den får bortse från det omtvistade beslutet och, följaktligen, fortsätta handläggningen av den jävsinvändning som framställdes, eller huruvida det ankommer på Sąd Najwyższy att förklara att det saknas anledning att pröva jävsinvändningen på grund av att det nationella målet avslutats genom det omtvistade beslutet, i det att W.Ż.: överklagande vid Sąd Najwyższy av den omtvistade resolutionen har avvisats.
- 70 EU-domstolen framhåller för övrigt följande. I nämnda resolution förklarade KRS att det saknades anledning att pröva W.Ż.:s överklagande av det beslut som meddelats av ordföranden för Sąd Okręgowy w K. (Regionala domstolen i K.), som är den domstol där W.Ż. tjänstgör som domare. Genom detta beslut omplacerades W.Ż., utan dennes samtycke, från den avdelning vid Sąd Okręgowy w K där han dittills hade tjänstgjort till en annan avdelning vid nämnda domstol.
- 71 Mot denna bakgrund ska den hänskjutande domstolen anses ha ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 19.1 andra stycket FEU och principen om unionsrättens företräde ska tolkas så, att en nationell domstol – som har att pröva en jävsinvändning som framställdes i samband med att en domare överklagat ett beslut varigenom domaren, utan dennes samtycke, placerats om från en avdelning till en annan avdelning vid den domstol där domaren tjänstgör – ska anse att ett beslut, varigenom ett organ i form av ensamdomare i sista instans avvisar detta överklagande, är en nullitet, av det skälet att detta organ, med beaktande av det sätt på vilket denna ensamdomare tillsatts, inte utgör en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU.
- 72 När det gäller nu nämnda omständigheter har den hänskjutande domstolen i sin fråga särskilt framhållit följande. När den aktuella domaren tillsattes var den resolution varigenom KRS föreslog att domaren skulle tillsättas föremål för överprövning vid domstol. Vidare hade Naczelný Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen), som är den domstol som prövade överklagandet, förordnat om inhibition av resolutionen.
- 73 Såsom framgår av punkterna 45, 48 och 49 ovan har den hänskjutande domstolen, i skälen till beslutet om hänskjutande, även gett uttryck för sina betänkligheter i detta sammanhang vad gäller de successivt vidtagna ändringsåtgärder som påverkat de nationella bestämmelser som reglerar sådana rättsmedel samt Naczelný Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolens) behörighet i detta avseende. Vidare har den hänskjutande domstolen gett uttryck för betänkligheter när det gäller det faktum att det framstår som uppenbart att KRS inte är ett oavhängigt organ. Den hänskjutande domstolen har därvid betonat att dessa båda frågeställningar har aktualiserats i andra mål där EU-domstolen meddelat förhandsavgörande, nämligen i mål A.B. m.fl., samt i de förenade mål som avgjordes genom domen av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen) (C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982).

EU-domstolens behörighet

- 74 Enligt Prokurator Generalny (Riksåklagaren, Polen) omfattas de i fråga om domartillsättning tillämpliga handläggningsreglerna, och även de materiella rekvisiten för när en domartillsättning kan anses giltig, av medlemsstaternas exklusiva befogenhet. Unionsrätten är inte tillämplig i detta avseende, och EU-domstolen är därmed inte behörig att pröva dessa frågor.

- 75 EU-domstolen gör i denna del följande bedömning. Det är visserligen medlemsstaterna som enligt fast rättspraxis har befogenhet att organisera domstolsväsendet i respektive land. Medlemsstaterna är dock skyldiga att därvid iaktta de skyldigheter som åligger dem enligt unionsrätten. Detta kan bland annat gälla nationella bestämmelser som reglerar ärenden då beslut ska fattas om tillsättning av domartjänster jämte, i förekommande fall, bestämmelser om domstolsprövning vid sådana tillsättningsförfaranden (se, för ett liknande resonemang, domen i målet A.B. m.fl., punkt 68 och där angiven rättspraxis, samt dom av den 20 april 2021, Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 48).
- 76 EU-domstolen finner för övrigt att Riksåklagarens argumentation i själva verket tar sikte på själva räckvidden av de bestämmelser i unionens primärrätt som är föremålet för tolkningsfrågan och följaktligen på hur dessa bestämmelser ska tolkas. Det är uppenbart att EU-domstolen med stöd av artikel 267 FEUF är behörig att göra en sådan tolkning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 111 och där angiven rättspraxis).
- 77 Den polska regeringen har för sin del gjort gällande att det egentliga syftet med tolkningsfrågan inte är att få till stånd en tolkning av unionsrätten. Tolkningsfrågan har i stället ställts enbart för att vinna stöd för den hänskjutande domstolens uppfattning att den aktuella domaren varken är oavhängig och opartisk eller har tillsats i laga ordning. Detta medför att det blir nödvändigt att företa en tolkning av de nationella rättsregler som reglerar förfarandet i domartillsättningsärenden, göra en bedömning av sakomständigheterna utifrån dessa rättsregler och pröva huruvida en sådan överträdelse av nationell rätt även medför att unionsrätten överträts. Enligt den polska regeringen saknar EU-domstolen emellertid behörighet vad gäller sådana frågeställningar i mål om förhandsavgörande.
- 78 EU-domstolen gör i denna del följande bedömning. I ett förfarande enligt artikel 267 FEUF, som grundar sig på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen, är det visserligen den nationella domstolen som är ensam behörig att fastställa och bedöma de faktiska omständigheterna i det nationella målet och att tolka och tillämpa den nationella lagstiftningen (se, bland annat, dom av den 26 april 2017, Farkas, C-564/15, EU:C:2017:302, punkt 37 och där angiven rättspraxis). Inte desto mindre ankommer det på EU-domstolen att ge den nationella domstolen de uppgifter om unionsrättens tolkning som kan visa sig vara nödvändiga för att avgöra det nationella målet, samtidigt som EU-domstolen beaktar uppgifterna i begäran om förhandsavgörande om de nationella rättsregler som är tillämpliga på målet och de omständigheter som utmärker det.
- 79 Det ankommer visserligen inte på EU-domstolen att inom ramen för en begäran om förhandsavgörande ta ställning till huruvida nationella rättsregler är förenliga med unionsrätten, men den är däremot behörig att tillhandahålla den hänskjutande domstolen alla sådana uppgifter om unionsrättens tolkning som kan göra det möjligt för den domstolen att pröva en sådan fråga om förenlighet i samband med avgörande av det mål som anhängiggjorts vid den (dom av den 20 april 2021, Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 30 och där angiven rättspraxis).
- 80 Således anser EU-domstolen sig vara behörig att pröva begäran om förhandsavgörande.

Huruvida tolkningsfrågan kan tas upp till prövning

- 81 Den polska regeringen och Riksåklagaren anser att tolkningsfrågan av olika skäl inte kan tas upp till prövning.

- 82 Riksåklagaren har, för det första, gjort gällande att Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), då den prövar ett sådant överklagande som det som är aktuellt i det nationella målet mot en resolution från KRS, inte agerar i egenskap av domstol med rättskipningsfunktion. Istället agerar Sąd Najwyższy i egenskap av ett "rättsvårdande organ" som ingriper i ett förfarande som handlar om en "abstrakt" resolution.
- 83 EU-domstolen erinrar i detta hänseende om följande. De villkor under vilka EU-domstolen fullgör sin uppgift i mål om förhandsavgörande är oberoende av vilken beskaffenhet och vilket syfte som förfarandena vid de nationella domstolarna har. Artikel 267 FEUF hänför sig till den dom som den nationella domstolen ska meddela utan att det föreskrivs några särskilda regler beroende på domens beskaffenhet (dom av den 16 december 1981, Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, punkt 33).
- 84 Fast rättspraxis ger vid handen att nationella domstolar är behöriga att begära förhandsavgörande från EU-domstolen om en tvist är anhängig vid dem och om förfarandet i fråga är avsett att leda till ett avgörande av rättskipningskaraktär (se, för ett liknande resonemang, dom av den 31 januari 2013, Belov, C-394/11, EU:C:2013:48, punkt 39).
- 85 Det är uppenbart att så är fallet i detta mål.
- 86 Det framgår nämligen av beslutet om hänskjutande att Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) i det nationella målet har att pröva ett överklagande från W.Ż.; i sitt överklagande har W.Ż. angripit en resolution där KRS slagit fast att det saknas anledning att pröva W.Ż.:s överklagande vid KRS av ett beslut om att han, utan att han har samtyckt därtill, ska omplaceras från en avdelning till en annan avdelning vid den domstol där han tjänstgör som domare.
- 87 Den polska regeringen har, för det andra, gjort gällande att de unionsbestämmelser som den hänskjutande domstolen vill att EU-domstolen ska tolka inte är tillämpliga i det nationella målet. I synnerhet anser den polska regeringen att dessa unionsbestämmelser inte kan medföra några skyldigheter för en medlemsstat då denna fastställer vilka villkor som ska gälla vid omplacering av domare eller vid domarutnämningar. Vidare kan Republiken Polens president enligt dessa unionsbestämmelser inte åläggas att vänta med att tillsätta domare till dess att Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) har avgjort ett överklagande av en KRS-resolution. Enligt den polska regeringen har medlemsstaterna nämligen exklusiv befogenhet i alla dessa frågor, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 5 FEU jämförd med artiklarna 3 och 4 FEUF.
- 88 Enligt den polska regeringen är den hänskjutande domstolen inte behörig enligt nationell rätt att meddela beslut som de facto innebär att den aktuella domaren skiljs från sitt ämbete. Om den hänskjutande domstolen på grundval av unionsrätten eller på grundval av en dom från EU-domstolen tillerkändes en sådan behörighet, så skulle detta strida mot vissa interna konstitutionsfästa rättsgrundsatser, vilket i sin tur skulle strida mot artikel 4.2 FEU, rättsstatsprincipen, rättssäkerhetsprincipen och principen om domares oavsättlighet.
- 89 EU-domstolen finner i denna del följande. I punkt 75 ovan har EU-domstolen påpekat att medlemsstaterna – vid utövandet av sin behörighet, bland annat i fråga om antagandet av nationella bestämmelser om förfarandet i domartillsättningsärenden och om domstolsprövning av domartillsättningsbeslut – är skyldiga att iaktta de skyldigheter som åligger dem enligt unionsrätten.

- 90 Den polska regeringens argument handlar i huvudsak om räckvidden hos, och därmed tolkningen av, de unionsbestämmelser som är föremål för tolkningsfrågan. Vidare handlar den polska regeringens argument om vilka verkningar som dessa unionsbestämmelser ska tillmätas, särskilt med beaktande av unionsrättens företräde. Dyliga argument avser prövningen i sak av tolkningsfrågan, och de är följaktligen till sin natur sådana att de inte kan innebära att denna fråga ska avvisas (se, för ett liknande resonemang, domen i målet A.B. m.fl., punkt 80).
- 91 För det tredje anser den polska regeringen och Riksåklagaren att ett svar från EU-domstolen på tolkningsfrågan inte är nödvändigt i det nationella målet.
- 92 Den polska regeringen och Riksåklagaren anser att eftersom det omtvistade beslutet avslagit W.Ż.:s överklagande av den omtvistade resolutionen, finns det inte längre någon tvist att handlägga vid den nationella domstolen. Detta innebär att föremålet för den jävsinvändning som är anhängig vid Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits, numera förfallit.
- 93 EU-domstolen gör emellertid i denna del följande bedömning. Såsom påpekats av den hänskjutande domstolen är ett svar från EU-domstolen på tolkningsfrågan nödvändigt för att den hänskjutande domstolen ska kunna besvara de frågor som ställts av Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits. Dessa frågor har ställts av Sąd Najwyższy för att få klarhet just i huruvida den ska förklara att det omtvistade beslutet är en nullitet och att den därför fortfarande har att pröva den framställda jävsinvändningen.
- 94 Ett svar från EU-domstolen är således nödvändigt för att den hänskjutande domstolen – och därefter Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits – ska kunna avgöra de frågor som aktualiseras prejudiciellt (*in limine litis*) innan sistnämnda domstol i förekommande fall kan pröva målet i sak (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 mars 2020, Miasto Łowicz och Prokurator Generalny, C-558/18 och C-563/18, EU:C:2020:234, punkt 51 och där angiven rättspraxis). Mot denna bakgrund finner EU-domstolen att den polska regeringen och Riksåklagaren inte kan vinna framgång med sina invändningar.
- 95 Vidare har Riksåklagaren hävdat att den jävsinvändning som framställts i det nationella målet borde ha avvisats i enlighet med nationell rättspraxis. Jävsinvändningen har nämligen framställts mot domare som ännu inte fått se sig tilldelade det aktuella målet.
- 96 EU-domstolen erinrar emellertid i detta avseende om att det framgår av fast rättspraxis att det i ett förfarande för förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF inte ankommer på EU-domstolen att kontrollera huruvida beslutet om hänskjutande fattats i överensstämmelse med nationella regler om domstolarnas organisation och rättegången vid dessa (dom av den 16 juni 2015, Gauweiler m.fl., C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 26 och där angiven rättspraxis). Det ankommer i synnerhet inte på EU-domstolen att kontrollera huruvida ett yrkande som framställts vid en hänskjutande domstol får upptas till prövning enligt dessa regler (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 december 2000, Schnorbus, C-79/99, EU:C:2000:676, punkterna 21 och 22).
- 97 Vidare har Riksåklagaren anfört att tolkningsfrågan grundar sig på att de bestämmelser som reglerar det nationella förfarandet i domartillsättningsärenden ska ha åsidosatts i förevarande fall, men att det inte finns något belägg för att nationella rättsregler ska ha åsidosatts på sätt som gjorts gällande.

- 98 EU-domstolen har emellertid, i punkt 78 ovan, erinrat om att det inom ramen för förfarandet enligt artikel 267 FEUF inte ankommer på EU-domstolen att uttala sig om tolkningen och tillämpningen av nationell lagstiftning eller att bedöma de faktiska omständigheterna.
- 99 Avslutningsvis har Riksåklagaren för det fjärde gjort gällande att motiveringen i begäran om förhandsavgörande inte uppfyller de krav som följer av artikel 94 i domstolens rättegångsregler. Beslutets redogörelse för tillämpliga nationella rättsregler är nämligen selektiv, och det går inte heller att utifrån denna redogörelse sluta sig till att de nationella handläggningsregler som är tillämpliga i domartillsättningsärenden verkligen har åsidosatts på sätt som påstås. Vidare har den hänskjutande domstolen inte förklarat varför det är just de angivna unionsbestämmelserna som behöver tolkas och varför det finns ett samband mellan dessa unionsbestämmelser och de nationella bestämmelser som är tillämpliga i det nationella målet.
- 100 EU-domstolen finner emellertid att det framgår av de omständigheter som nämns i punkterna 3–28 och 40–50 ovan att begäran om förhandsavgörande innehåller alla de nödvändiga uppgifterna. Bland annat innehåller nämnda begäran uppgifter om de nationella bestämmelser som är tillämpliga i förevarande fall, och begäran innehåller uppgifter om varför den hänskjutande domstolen ställt en fråga till EU-domstolen om tolkningen av artikel 19.1 andra stycket FEU. Vidare anges det i begäran om förhandsavgörande vilka kopplingar som enligt den hänskjutande domstolen finns mellan artikel 19.1 andra stycket FEU och de nationella bestämmelser som nämnts ovan. Mot denna bakgrund anser EU-domstolen sig således kunna besvara tolkningsfrågan i förevarande mål.
- 101 Vid en sammantagen bedömning finner EU-domstolen således att tolkningsfrågan kan upptas till prövning i sak.

Prövning i sak

- 102 Medlemsstaterna ska, såsom föreskrivs i artikel 19.1 andra stycket FEU, fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd för enskilda rättssubjekt inom de områden som omfattas av unionsrätten. Principen om ett effektivt domstolsskydd för de rättigheter som enskilda rättssubjekt har enligt unionsrätten, vilket är en princip som det hänvisas till i artikel 19.1 andra stycket FEU, utgör en allmän princip i unionsrätten. Denna princip följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och har kommit till uttryck i artiklarna 6 och 13 i Europakonventionen, och den har numera även stadfäst i artikel 47 i stadgan (dom av den 18 maj 2021, *Asociația "Forumul judecătorilor din România"* m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 190 och där angiven rättspraxis). Sistnämnda bestämmelse ska således i vederbörlig ordning beaktas vid tolkningen av artikel 19.1 andra stycket FEU (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 april 2021, *Repubblika*, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 45 och där angiven rättspraxis).
- 103 Det ska påpekas, beträffande det materiella tillämpningsområdet för artikel 19.1 andra stycket FEU, att denna bestämmelse avser "de områden som omfattas av unionsrätten", oavsett i vilken situation medlemsstaterna tillämpar unionsrätten, i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan (dom av den 24 juni 2019, *kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet)*, C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 50 och där angiven rättspraxis, och dom av den 18 maj 2021, *Asociația "Forumul judecătorilor din România"* m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 192 och där angiven rättspraxis).

- 104 Varje medlemsstat ska enligt artikel 19.1 andra stycket FEU bland annat säkerställa att de instanser som i egenskap av "domstol", i den mening som avses i unionsrätten, hör till dess system med rättsmedel inom de områden som omfattas av unionsrätten, och som därmed i denna egenskap kan avgöra mål med tillämpning eller tolkning av unionsrätten, uppfyller kraven på ett effektivt domstolsskydd (domen i målet A.B. m.fl., punkt 112 och där angiven rättspraxis).
- 105 Vad gäller det nationella målet erinrar EU-domstolen inledningsvis om följande. W.Ż. har vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) överklagat en resolution där KRS slår fast att det saknas anledning att pröva ett överklagande framställt av W.Ż. vid KRS. Föremålet för sistnämnda överklagande var ett beslut som meddelats av ordföranden för Sąd Okręgowy w K. (Regionala domstolen i K) om att omplacera W.Ż., utan dennes samtycke, från den avdelning där han dittills tjänstgjort till en annan avdelning vid samma domstol.
- 106 Det är utrett att en sådan allmän polsk domstol som en Sąd Okręgowy (Regional domstol) kan behöva avgöra frågor avseende tolkningen eller tillämpningen av unionsrätten och att den – såsom "domstol" i den mening som avses i unionsrätten – därmed ingår i det polska rättsmedelssystemet inom "de områden som omfattas av unionsrätten", i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 november 2019, kommissionen/Polen (Allmänna domstolars oavhängighet), C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 104, och dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkt 55).
- 107 En grundförutsättning för att detta krav på effektivt domstolsskydd enligt artikel 19.1 andra stycket FEU ska kunna säkerställas av en sådan domstol är att domstolens oavhängighet upprätthålls, såsom detta bekräftas i artikel 47 andra stycket i stadgan, där tillgången till en "oavhängig" domstol anges som ett av de krav som hänför sig till den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel (dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 194 och där angiven rättspraxis, och dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkt 57).
- 108 Detta krav på oavhängiga domstolar – vilket är ouplösligt förbundet med rättskipningsuppdraget – är en del av kärninnehållet i rätten till ett effektivt domstolsskydd och i den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, som är av vital betydelse för att garantera att samtliga rättigheter som enskilda tillerkänns enligt unionsrätten skyddas och att medlemsstaternas gemensamma värden som anges i artikel 2 FEU, bland annat rättsstatsprincipen, upprätthålls (dom av den 20 april 2021, Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 51 och där angiven rättspraxis, och dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkt 58).
- 109 De skyddsregler som erfordras enligt unionsrätten för oavhängighet och opartiskhet förutsätter, enligt fast rättspraxis, att det finns regler, särskilt vad gäller organets sammansättning, utnämningar, tjänsternas varaktighet och grunderna för medlemmarnas röstnedläggelse, jäv och återkallande av ledamöter, som utesluter allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande organets pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras (dom av den 20 april 2021, Republika, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

- 110 Domarna måste därvid skyddas gentemot yttre inblandning och påtryckningar som skulle kunna äventyra deras oavhängighet. De regler som är tillämpliga på domarnas ställning och tjänsteutövning ska särskilt göra det möjligt att utesluta inte bara all direkt påverkan i form av instruktioner utan även mer indirekt påverkan som kan inverka på domarnas beslutsfattande, och därmed utesluta att det framstår som om dessa domare inte är oavhängiga eller opartiska, vilket inverkar menligt på det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolsväsendet i ett demokratiskt samhälle och i en rättsstat (dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 197 och där angiven rättspraxis).
- 111 Denna absolut nödvändiga frihet för domarna i förhållande till yttre ingripanden och påtryckningar förutsätter vissa skyddsregler för att skydda integriteten hos dem som har till uppgift att döma, såsom att de är oavsättliga (dom av den 5 november 2019, kommissionen/Polen (Allmänna domstolars oavhängighet), C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 112 och där angiven rättspraxis).
- 112 EU-domstolen finner – med beaktande av att principen om domares oavsättlighet är av grundläggande betydelse – att ett undantag från principen får tillämpas endast om det kan anses motiverat utifrån en legitim målsättning och om det är proportionerligt i förhållande till denna målsättning och såvitt undantaget för enskilda rättssubjekt inte ger upphov till några rimliga tvivel beträffande den aktuella domstolens pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras. Således är det vedertaget att domare får skiljas från sin tjänst om de har visat sig vara olämpliga att inneha tjänsten på grund av arbetsoförmåga eller på grund av att de grovt åsidosatt sina tjänsteåligganden, varvid förfarandet ska genomföras enligt adekvata handlägningsregler (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 november 2019, kommissionen/Polen (Allmänna domstolars oavhängighet), C-192/18, EU:C:2019:924, punkterna 113 och 115 och där angiven rättspraxis).
- 113 Det följer av fast rättspraxis att det krav på domares oavhängighet som följer av artikel 19.1 andra stycket FEU förutsätter att det regelverk med disciplinåtgärder som är tillämpligt på domare innehåller de skyddsregler som behövs för att helt förhindra risken för att ett sådant regelverk används som ett system för politisk kontroll över innehållet i domstolarnas avgöranden. Regler som bland annat anger vilka handlingar som kan föranleda disciplinära åtgärder och vilka disciplinära åtgärder som konkret är tillämpliga, som föreskriver att disciplinära beslut fattas av ett oavhängigt organ i enlighet med ett förfarande som till fullo garanterar att rättigheterna enligt artiklarna 47 och 48 i stadgan respekteras – bland annat rätten till försvar – och som gör det möjligt att överklaga besluten från de disciplinära organen till domstol, är alla skyddsregler som är av grundläggande betydelse för att domstolsväsendets oavhängighet ska upprätthållas (dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 198 och där angiven rättspraxis, och dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkt 61).
- 114 Att utan samtycke från berörd domare omplacera denne till en annan domstol eller, vilket varit fallet i det här aktuella nationella målet, att utan samtycke från berörd domare omplacera denne från en avdelning till en annan avdelning inom samma domstol, är också åtgärder som potentiellt kan medföra ett åsidosättande av principerna om domares oavsättlighet och oavhängighet.

- 115 Sådana omplaceringar kan nämligen användas som ett medel för att kontrollera innehållet i domstolsavgöranden, eftersom de inte bara kan påverka mål- och ärendetilldelningen till de aktuella domarna och handläggningen av de mål och ärenden som domarna tilldelats, utan även kan ha avsevärd påverkan på domarnas levnadsbetingelser och karriärsutveckling samt ha följdverkningar av liknande slag som en disciplinåtgärd.
- 116 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) har, vid sin prövning av olika internationella instrument angående problematiken med omplacering av domare, påpekat att dessa instrument ger belägg för att domare inom domstolsväsendet har rätt till skydd mot godtyckligt beslutade omplaceringar, och att detta utgör en naturlig följd av domstolsväsendets oavhängighet. Europadomstolen har i detta avseende bland annat understrukit vikten av att det finns processuella skyddsregler, och att det ska vara möjligt att vid domstol överklaga beslut som påverkar domarnas karriärsutveckling, inbegripet domarnas tjänsteställning, och särskilt beslut om omplacering av domare utan domarens samtycke, detta för att garantera att domarnas oavhängighet inte äventyras genom otillbörlig påverkan utifrån (se, för ett liknande resonemang, Europadomstolen, 9 mars 2021, Bilgen mot Turkiet, CE:ECHR:2021:0309JUD000157107, § 63 och 96).
- 117 Mot denna bakgrund finner EU-domstolen att det krav på domares oavhängighet som följer av artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, innebär att det regelverk som är tillämpligt då domare omplaceras utan deras samtycke, i likhet med regelverket med disciplinåtgärder, bland annat ska innehålla de skyddsregler som behövs för att undanröja varje risk för att domarnas oavhängighet äventyras genom direkta eller indirekta ingripanden utifrån. De regler och principer som EU-domstolen erinrat om ovan (se punkt 113) avseende regelverket med disciplinåtgärder mot domare ska, i tillämpliga delar, även tillämpas vad gäller det regelverk som är tillämpligt då domare omplaceras.
- 118 Även om ett beslut som meddelas av ordföranden för den domstol där den berörda domaren tjänstgör om att omplacera domaren utan dennes samtycke (som i förevarande fall) inte är ett sådant beslut som omfattas av regelverket med disciplinåtgärder mot domare, så får ett sådant omplaceringsbeslut inte meddelas om det inte finns godtagbara skäl som särskilt är att hänföra till att tillgängliga personalresurser ska allokeras på ett sätt som säkerställer en god rättskipning. Vidare ska det vara möjligt att överklaga sådana omplaceringsbeslut vid domstol, varvid förfarandet till fullo ska garantera de rättigheter som stadfästs i artiklarna 47 och 48 i stadgan, bland annat rätten till försvar.
- 119 När det gäller omständigheterna i det nationella målet har Rzecznik Praw Obywatelskich (Ombudsmannen, Polen) vid EU-domstolen bland annat anfört följande: i) Det av W.Ż. överklagade omplaceringsbeslutet anses av W.Ż. vara en orättfärdig degradering i det att vederbörande omplacerats från en tvistemålsavdelning vid en regiondomstol som prövar mål i andra instans till en tvistemålsavdelning vid samma domstol som prövar mål i första instans; ii) W.Ż. var ledamot i och talesperson för KRS i dess tidigare sammansättning, och han var känd för att offentligt ha gett uttryck för sina kritiska synpunkter avseende de nyligen genomförda reformerna av det polska domstolsväsendet; iii) den domstolsordförande som meddelat det aktuella omplaceringsbeslutet har tillsatts av justitieministern diskretionärt enligt artikel 24 § 1 i lagen om de allmänna domstolarnas organisation, varvid justitieministern bytte ut den person som tidigare var ordförande för nämnda domstol och vars ämbets tid ännu inte hade löpt ut. Ombudsmannen har även erinrat om att KRS genom den omtvistade resolutionen skrivit av W.Ż.:s överklagande av nämnda omplaceringsbeslut från vidare handläggning, och

ombudsmannen har i detta sammanhang – vilket innebär ett bekräftande av de farhågor som den hänskjutande domstolen gett uttryck för – även gjort gällande att KRS i dess nya sammansättning, som antagit denna resolution, inte kan anses utgöra ett oavhängigt organ.

- 120 EU-domstolen är visserligen inte i ett mål om förhandsavgörande (som i detta fall) behörig att pröva i vilken utsträckning som det finns belägg för dylika omständigheter eller vissa av dem. Inte desto mindre är det nödvändigt att – för att säkerställa att det är möjligt att på ett ändamålsenligt sätt vid domstol överklaga ett omplaceringsbeslut där den aktuella domaren inte lämnat sitt samtycke till omplaceringen (som det beslut som är aktuellt i det nationella målet) – en oavhängig, opartisk och enligt lag inrättad domstol kan, i enlighet med ett förfarande som till fullo garanterar de rättigheter som stadfästs i artiklarna 47 och 48 i stadgan, pröva huruvida ett sådant omplaceringsbeslut är korrekt och även pröva huruvida ett beslut är korrekt som meddelats av ett sådant organ som KRS om att från vidare handläggning skriva av ett överklagande som getts in mot nämnda omplaceringsbeslut.
- 121 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen, såsom framgår av punkt 71 ovan, ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida unionsrätten, mot bakgrund av omständigheterna i det nationella målet, medför en skyldighet för rätten att anse att det omtvistade beslutet, varigenom den aktuella domaren avlog det överklagande som W.Ž. hade gett in mot den omtvistade resolutionen, är en nullitet, med beaktande av det sätt på vilket den aktuella domaren tillsatts. Enligt frågans ordalydelse vill den hänskjutande domstolen med sin fråga närmare bestämt få klarhet i huruvida den aktuella domaren, med hänsyn till dessa omständigheter, kan anses utgöra en ”oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i unionsrätten”.
- 122 När det gäller dessa begrepp framgår det av artikel 47 andra stycket första meningen i stadgan – som i huvudsak, såsom redan har påpekats i punkt 102 ovan, återspeglar den allmänna unionsrättsliga principen om ett effektivt domstolsskydd, till vilken det hänvisas även i artikel 19.1 andra stycket FEU – att var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag.
- 123 Eftersom stadgan stadfäster rättigheter som motsvarar de rättigheter som garanteras i Europakonventionen, syftar artikel 52.3 i stadgan till att säkerställa det nödvändiga sammanhanget mellan rättigheterna i stadgan och motsvarande rättigheter enligt Europakonventionen, utan att detta inkräktar på unionsrättens autonomi. Enligt förklaringarna avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna (EUT C 303, 2007, s. 17) motsvarar artikel 47 andra stycket i stadgan artikel 6.1 i Europakonventionen. EU-domstolen måste därför säkerställa att dess tolkning av artikel 47 andra stycket i stadgan garanterar en skyddsnivå som inte skiljer sig från den skyddsnivån som garanteras enligt artikel 6.1 i Europakonventionen, såsom den tolkats av Europadomstolen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 29 juli 2019, Gambino och Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, punkt 39 och där angiven rättspraxis, och dom av den 26 mars 2020, Omprövning Simpson/rådet och HG/kommissionen, C-542/18 RX-II och C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 72).
- 124 Europadomstolen har i detta avseende bland annat understrukit att den i artikel 6.1 i Europakonventionen stadfästa rätten till en ”domstol som upprättats enligt lag” visserligen utgör en självständig rättighet. Icke desto mindre har nämnda domstol uttalat att denna rättighet har ett mycket nära samband med skyddsreglerna avseende ”oavhängighet” och ”opartiskhet” i den mening som avses i nämnda bestämmelse. Europadomstolen har bland annat slagit fast att även om vart och ett av de institutionella kraven i artikel 6.1 i Europakonventionen eftersträvar ett

specifikt mål som gör dem till specifika skyddsregler för en rättvis rättegång, så har de det gemensamma syftet att se till att grundläggande principer iakttas, nämligen att den offentliga makten ska utövas under lagarna samt att maktfördelningsprincipen ska råda. Nämnda domstol har i detta avseende preciserat att vart och ett av dessa krav finner sin grund i att det är oundgängligt att bevara enskilda rättssubjekts förtroende för domstolsväsendet och för att domstolsväsendet är oavhängigt gentemot andra delar av statsmakten (Europadomstolen, 1 december 2020, Åstråðsson mot Island, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, § 231 och 233).

- 125 Vad närmare gäller domartillsättningsförfaranden har Europadomstolen även uttalat följande. Dessa förfaranden är av grundläggande vikt för att domstolsväsendet ska kunna fungera väl och för domstolsväsendets legitimitet i ett demokratiskt samhälle där den offentliga makten utövas under lagarna. Mot denna bakgrund utgör domartillsättningsförfaranden med nödvändighet en ofrånkomlig del av begreppet ”domstol som upprättats enligt lag” i den mening som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen. Ett sätt att bedöma i vilken grad som en domstol är oavhängig, i den mening som avses i nämnda bestämmelse, är att beakta på vilket sätt som rättens ledamöter har tillsatts (Europadomstolen, 1 december 2020, Åstråðsson mot Island, CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, § 227 och 232).
- 126 EU-domstolen har för sin del uttalat följande. Regler som garanterar enskild rätt att få sin sak prövad av en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag – i synnerhet regler som definierar begreppet oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag samt anger hur en sådan domstol ska vara sammansatt – utgör hörnstenen i rätten till en rättvis rättegång. Att domstolarna – när det föreligger allvarliga tvivel i fråga om detta – kontrollerar huruvida de, genom sin sammansättning, utgör sådana domstolar, är nödvändigt för att domstolarna i ett demokratiskt samhälle ska kunna inge enskilda rättssubjekt det förtroende som krävs (se dom av den 26 mars 2020, Omprövning Simpson/rådet och HG/kommissionen, C-542/18 RX-II och C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 57 och där angiven rättspraxis).
- 127 Enligt maktfördelningsprincipen, som är kännetecknande för hur en rättsstat fungerar, ska domstolarnas oavhängighet garanteras särskilt gentemot den lagstiftande och den verkställande makten (dom av den 20 april 2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 54 och där angiven rättspraxis).
- 128 EU-domstolen har i punkterna 109 och 110 ovan erinrat om att kraven på oavhängighet och opartiskhet bygger på att det finns regler – bland annat regler om domstolars sammansättning och om domartillsättning – som är av sådan beskaffenhet att de undanröjer allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande organets pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras.
- 129 I punkt 73 i domen av den 26 mars 2020, Omprövning Simpson/rådet och HG/kommissionen (C-542/18 RX-II och C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232), erinrade EU-domstolen för övrigt om följande, med hänvisning till fast rättspraxis från Europadomstolen: Införandet av uttrycket ”upprättats enligt lag” i artikel 6.1 första meningen i Europakonventionen syftar till att undvika att organisationen av domstolsväsendet överläts till den verkställande maktens skönsmässiga bedömning och att se till att detta område regleras av en lag som antas av den lagstiftande makten på ett sätt som är förenligt med de bestämmelser som reglerar utövandet av dess behörighet. Detta uttryck återspeglar bland annat rättsstatsprincipen och avser inte endast den rättsliga grunden för en domstols själva existens, utan även fastställandet av vilka som ska ingå i den dömande sammansättningen i varje mål samt alla andra bestämmelser i nationell rätt vars

åsidosättande gör att en eller flera domares deltagande i prövningen av målet betraktas som rättsstridigt, vilket särskilt innefattar bestämmelser om den berörda domstolens ledamöters oavhängighet och opartiskhet.

- 130 När det gäller unionsrätten har EU-domstolen – varvid den tagit intryck av rättspraxis från Europadomstolen – uttalat följande. Det förhållandet att det förekommit brister i samband med utnämningen av domare i det aktuella rättssystemet utgör ett åsidosättande av kravet på att en domstol ska vara upprättad enligt lag, särskilt när bristerna är av sådant slag och av sådant allvar att de ger upphov till en reell risk för att andra delar av statsmakten, särskilt den verkställande makten, kan komma att missbruka utnämningssmakten på ett sätt som undergräver utnämningsbeslutets integritet och därigenom ger upphov till rimligt tvivel hos enskilda vad beträffar den eller de berörda domarnas oavhängighet och opartiskhet, vilket är fallet när det är fråga om grundläggande bestämmelser som utgör en del av det aktuella domstolsväsendets upprättande och funktionssätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 mars 2020, Omprövning Simpson/rådet och HG/kommissionen, C-542/18 RX-II och C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 75).
- 131 Till syvende och sist ankommer det på den hänskjutande domstolen att – mot bakgrund av samtliga principer som EU-domstolen erinrat om ovan i punkterna 126–130, och efter att ha företagit erforderliga bedömningar i detta avseende – uttala sig om huruvida det utifrån samtliga omständigheter vid tillsättningen av den aktuella domaren och, i synnerhet, eventuella oegentligheter då domaren tillsattes, finns anledning att slå fast att den domstol vid vilken denna domare i egenskap av ensamdomare meddelat det omtvistade beslutet inte agerat såsom ”en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag”, i den mening som avses i unionsrätten.
- 132 EU-domstolen har nämligen i punkt 78 ovan uttalat att den enligt artikel 267 FEUF inte är behörig att tillämpa unionsbestämmelserna på ett visst fall, utan endast är behörig att uttala sig om tolkningen av fördragen och de rättsakter som beslutats av unionsinstitutionerna.
- 133 Enligt fast rättspraxis kan EU-domstolen emellertid, inom ramen för det samarbete mellan domstolar som har inrättats genom artikel 267 FEUF, med utgångspunkt i handlingarna i målet tillhandahålla den nationella domstolen de uppgifter om unionsrättens tolkning som sistnämnda domstol kan behöva för att bedöma verkningarna av en viss unionsbestämmelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 maj 2021, Asociația ”Forumul judecătorilor din România” m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 201 och där angiven rättspraxis).
- 134 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen gett uttryck för farhågor om att den aktuella domaren – då han meddelade det omtvistade beslutet – inte kunde anses utgöra en ”oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag”. Som skäl för sina farhågor har den hänskjutande domstolen för det första anfört att domaren tillsattes trots att KRS resolution nr 331/2018, varigenom den aktuella domaren föreslogs för tillsättning, var föremål för ett ännu inte avgjort överklagande vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen). Enligt den hänskjutande domstolen innebar detta att den aktuella domaren tillsattes i strid med tillämpliga nationella rättsregler.

- 135 Den polska regeringen och Riksåklagaren, liksom Europeiska kommissionen, har emellertid påpekat att ordalydelsen av de nationella rättsregler som var i kraft då överklagandet gavs in – i synnerhet bestämmelserna i artikel 44 punkterna 1b och 4 i lagen om KRS – inte ger vid handen att ett sådant överklagande i slutändan står i vägen för att den av KRS förordade kandidaten föreslås för tillsättning och därmed ej heller för att denna kandidat tillsätts som domare.
- 136 För övrigt framgår följande av beslutet om hänskjutande i förevarande mål. Skälet till att den hänskjutande domstolen hade funnit att den aktuella domaren tillsatts i strid med nationella bestämmelser om domartillsättningar var inte att bestämmelserna i artikel 44 punkterna 1b och 4 i lagen om KRS hade åsidosatts. Skälet till den hänskjutande domstolens bedömning i denna del var snarare att dessa nationella bestämmelser, enligt den hänskjutande domstolens uppfattning, i sig strider mot vissa bestämmelser i konstitutionen och i unionsrätten.
- 137 Om den hänskjutande domstolen i slutändan – mot bakgrund av de nationella rättsregler som var i kraft då den aktuella domaren tillsattes – finner att blotta omständigheten att ett sådant överklagande som det som avses i punkt 134 ovan var anhängigt vid Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) inte på ett klart och tydligt sätt kan anses förhindra Republiken Polens president från att genomföra tillsättningen, så kan det inte anses att den aktuella domaren tillsatts på ett sätt som uppenbart strider mot de grundläggande bestämmelser som är tillämpliga i domartillsättningsärenden, i den mening som avses i den rättspraxis som EU-domstolen erinrat om i punkt 130 ovan.
- 138 För det andra har den hänskjutande domstolen emellertid även pekat på följande omständigheter. Den aktuella domaren har tillsatts i strid med det lagakraftvunna beslut som meddelats interimistiskt av Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) om inhibition av resolution nr 331/2018. Den aktuella domaren tillsattes trots att ett sådant inhibitionsförordnande, enligt den hänskjutande domstolen, innebar ett förbud för Republiken Polens president att genomföra tillsättningen.
- 139 I detta avseende har den hänskjutande domstolen (se punkt 46 ovan) hänvisat till att den aktuella domaren därigenom tillsatts i strid med bestämmelserna i artikel 365 § 1, artikel 391 § 1 och artikel 398²¹ i civilprocesslagen, jämförda med artikel 44.3 i lagen om KRS, som ger den hänskjutande domstolen behörighet att meddela sådana interimistiska åtgärder. Dessutom anser den hänskjutande domstolen att den aktuella domaren tillsatts på ett sätt som även strider mot artiklarna 7 och 10 i konstitutionen, som handlar om den maktfördelning och jämvikt som ska råda mellan den verkställande och den dömande makten samt om de behörighetsgränser som gäller för dessa båda delar av statsmakten.
- 140 Vidare har den hänskjutande domstolen även understrukt följande. Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) hade – vid den tidpunkt då den aktuella domaren tillsattes – dessutom vilandeförklarat målet om överklagande av resolution nr 331/2018, i avvaktan på att EU-domstolen skulle meddela förhandsavgörande med anledning av den begäran därom som framställts av samma nationella domstol i målet A.B. m.fl.. Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) hade begärt förhandsavgörande från EU-domstolen just för att få klarhet i huruvida de ovannämnda bestämmelserna i artikel 44 punkterna 1b och 4 i lagen om KRS är förenliga med unionsrätten och med den i unionsrätten garanterade rätten till ett effektivt rättsmedel vid domstol.

- 141 EU-domstolen finner således att vid den tidpunkt då den aktuella domaren tillsattes var det inte möjligt att bortse från att resolution nr 331/2018, varigenom KRS föreslog att vederbörande skulle tillsättas som domare, hade inhiberats genom ett lagakraftvunnet domstolsbeslut meddelat av Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen). Vidare var det uppenbart att inhibitionsförordnandet skulle gälla fram till dess att EU-domstolen hade uttalat sig om den tolkningsfråga som samma nationella domstol hade hänskjutit till EU-domstolen genom sitt beslut av den 22 november 2018 i det mål som sedermera avgjordes genom domen A.B. m.fl.. Dessutom var det uppenbart att Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) hade ställt denna tolkningsfråga just för att få klarhet i huruvida unionsrätten utgjorde hinder mot sådana bestämmelser som de i artikel 44 punkterna 1b och 4 i lagen om KRS. Mot denna bakgrund stod det avslutningsvis även klart att EU-domstolens svar i nämnda mål skulle kunna innebära att Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen), i enlighet med principen om unionsrättens företräde, blev tvungen att underlåta att tillämpa nämnda nationella bestämmelser och, i förekommande fall, att undanröja denna resolution från KRS i dess helhet.
- 142 Det framgår av EU-domstolens praxis att det med tanke på att unionsrätten ska få fullt genomslag är påkallat att den domstol som handlägger ett mål som regleras av unionsrätten ska kunna förordna om interimistiska åtgärder för att säkerställa att det kommande domstolsavgörandet får full verkan. Om den nationella domstol som vilandeförklarar ett mål i avvaktan på att EU-domstolen besvarar en tolkningsfråga inte kunde förordna om interimistiska åtgärder fram till dess att den avgör målet utifrån EU-domstolens svar, skulle den ändamålsenliga verkan av det system som inrättats genom artikel 267 FEUF nämligen till viss del gå förlorad (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 juni 1990, Factortame m.fl., C-213/89, EU:C:1990:257, punkterna 21 och 22, och dom av den 9 november 1995, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft m.fl. (I), C-465/93, EU:C:1995:369, punkt 23 och där angiven rättspraxis). Systemets effektivitet skulle även undergrävas om en myndighet i den medlemsstat där de interimistiska åtgärderna vidtagits kunde ifrågasätta huruvida åtgärderna måste följas.
- 143 Effektiviteten hos det genom artikel 267 FEUF inrättade systemet har således undergrävts i det att den aktuella domaren tillsatts utan beaktande av det lagakraftvunna beslut som meddelats av Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen) den 27 september 2018, och utan att man därvid inväntade EU-domstolens dom i målet A.B. m.fl.. Det ska för övrigt påpekas att EU-domstolen i domslutet i domen A.B. m.fl. slog fast, med stöd av övervägandena i punkterna 156–165 i den domen, att artikel 19.1 andra stycket FEU ska tolkas så, att den bestämmelsen utgör hinder för bestämmelser som ändrar gällande nationellt rättsläge och som innebär
- att trots att en sökande till en domartjänst vid en domstol, såsom Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), har överklagat ett beslut som meddelats av ett organ, såsom KRS, att inte föreslå för Republiken Polens president att denna sökande ska tillsättas som domare utan i stället andra sökande, så vinner detta beslut laga kraft i den del där andra sökande föreslås, vilket innebär att överklagandet inte utgör hinder för att Republiken Polens president tillsätter dessa andra sökande som domare samt att ett eventuellt upphävande av nämnda beslut i den del där sökanden inte föreslås inte kan medföra att en ny bedömning företas i frågan huruvida denna sökande eventuellt ska tillsättas på den aktuella domartjänsten, samt
  - att ett sådant överklagande inte får grundas på att en oriktig bedömning gjorts i frågan huruvida sökandena iakttagit de kriterier som beaktas då beslut fattas om vem som ska föreslås för tillsättning som domare,

när det framgår – vilket det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma på grundval av samtliga relevanta omständigheter – att dessa bestämmelser är ägnade att föranleda rimliga tvivel hos enskilda rättssubjekt beträffande pålitligheten hos de domare som tillsatts av Republiken Polens president på grundval av beslut från KRS i förhållande till yttre omständigheter, särskilt i förhållande till direkt eller indirekt påverkan från den lagstiftande makten och den verkställande makten, samt beträffande dessa domares opartiskhet i förhållande till de intressen som konfronteras, vilket därmed kan innebära att det framstår som om dessa domare inte är oavhängiga eller opartiska, vilket inverkar menligt på det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolsväsendet i ett demokratiskt samhälle och i en rättsstat.

- 144 I domen A.B. m.fl. uttalade EU-domstolen vidare följande. För det fall att det visar sig att artikel 19.1 andra stycket FEU har åsidosatts, ska principen om unionsrättens företräde tolkas så, att den hänskjutande domstolen ska underlåta att tillämpa nämnda bestämmelser och i stället tillämpa de nationella bestämmelser som tidigare var i kraft, och därvid själv företa den prövning som föreskrevs i sistnämnda bestämmelser.
- 145 För det tredje har den hänskjutande domstolen (se punkt 49 ovan) även – i fråga om de förutsättningar som rådde då den aktuella domaren tillsattes med stöd av resolution nr 331/2018 – uppgett att det framstår som oklart huruvida KRS, som var det organ som föreslog att vederbörande skulle tillsättas, verkligen var oavhängigt.
- 146 Följande omständigheter ligger bakom den hänskjutande domstolens uppfattning i detta avseende. Den i artikel 187.3 i konstitutionen föreskrivna fyraåriga ämbets tiden hade kortats ned för vissa av de ledamöter som fram till dess hade utgjort en del av sammansättningen i KRS. De femton domarledamöter i KRS som tidigare valts av sina domarekollegor har vidare – som en följd av de nyligen genomförda ändringarna av lagen om KRS – såvitt avser KRS i dess nya sammansättning, tillsatts av en del av den polska lagstiftande makten. Detta har medfört att 23 av de 25 ledamöterna i KRS i dess nya sammansättning har tillsatts av, eller ingår i, den polska verkställande och lagstiftande makten.
- 147 EU-domstolen har i flera nyligen meddelade domar uttalat följande i detta avseende. Blotta omständigheten att det är Republiken Polens president som tillsätter ledamöterna vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) kan inte i sig anses innebära att dessa ledamöter står i ett beroendeförhållande till presidenten, ej heller att det går att ifrågasätta deras opartiskhet, om ledamöterna – när de väl tillsatts – inte blir föremål för påtryckningar och inte mottar några instruktioner för sin tjänsteutövning (dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 133; domen A.B. m.fl., punkt 122, och dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkt 97).
- 148 EU-domstolen har emellertid i dessa domar också uttalat att det även fortsättningsvis är nödvändigt att försäkra sig om att de materiella rekvisit och de handläggningsregler som är tillämpliga då sådana tillsättningsbeslut ska fattas är utformade på ett sådant sätt att de utesluter allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande de aktuella domarnas pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och deras neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras, när de väl har tillsatts; EU-domstolen har även uttalat att det därvid är viktigt att dessa rekvisit och handläggningsregler utformas på ett sådant sätt att de krav som EU-domstolen erinrat om i punkterna 109 och 110 ovan kan uppfyllas (dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta

domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 134; domen A.B. m.fl., punkt 123, och dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkt 98 och där angiven rättspraxis).

- 149 Efter att ha konstaterat att det följer av artikel 179 i konstitutionen att domarna vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) tillsätts av Republiken Polens president efter förslag från KRS, det vill säga det organ som enligt artikel 186 i konstitutionen ska värna domstolars och domares oavhängighet, så preciserade EU-domstolen att ett sådant organs deltagande i handläggningen av ett ärende om tillsättning av domare i princip kan visa sig vara ägnat att främja att ärendet handläggs på ett objektivt sätt, i det att detta därmed reglerar det bedömningsutrymme som Republiken Polens president har då presidenten utövar sin behörighet i detta avseende. EU-domstolen preciserade emellertid att detta är fallet endast om organet i sig är oavhängigt i tillräcklig utsträckning i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten och i förhållande till den myndighet till vilken organet ska lämna sitt förslag angående vem som ska tillsättas (dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982, punkterna 136–138; domen A.B. m.fl., punkterna 124 och 125, och dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkterna 99 och 100 och där angiven rättspraxis).
- 150 EU-domstolen har nyligen uttalat att de båda omständigheter som påtalats av den hänskjutande domstolen och som nämns i punkt 146 ovan, jämte det faktum att dessa omständigheter ingår i ett sammanhang där ett flertal tjänster vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) väntades bli tillsatta inom kort, kan ge upphov till rimligt tvivel vad gäller KRS oavhängighet och dess roll i ärenden där domare ska tillsättas för tjänstgöring vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 juli 2021, kommissionen/Polen (Regelverk med disciplinåtgärder mot domare), C-791/19, EU:C:2021:596, punkterna 104–108).
- 151 Vad för det fjärde gäller de särskilda omständigheter under vilka den aktuella domaren tillsattes av Republiken Polens president som domare på avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter, och under vilka denne sedermera antog det omtvistade beslutet, pekar EU-domstolen på följande omständigheter som redovisas i beslutet om hänskjutande. Den aktuella domaren tillsattes och det omtvistade beslutet antogs trots att Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), inom ramen för det nationella målet, hade att pröva en jävsinvändning som framställdes gentemot samtliga domare som vid den tidpunkten tjänstgjorde vid avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter. Vidare grundades nämnda jävsinvändning bland annat på de omständigheter som rörde då man tillsatte domarna vid nämnda avdelning, det vill säga omständigheter som i många avseenden motsvarar de omständigheter som var för handen då den aktuella domaren själv tillsattes.
- 152 Vid en samlad bedömning är de omständigheter som anges i punkterna 138–151 ovan – med förbehåll för de slutliga bedömningar som det i detta avseende ankommer på den hänskjutande domstolen att företa – sådana att de kan leda till slutsatsen att den aktuella domaren har tillsatts på ett sätt som uppenbart strider mot de grundläggande bestämmelserna om förfarandet vid tillsättning av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), vilka bestämmelser utgör en del av det aktuella domstolväsendets upprättande och funktionssätt i den mening som avses i rättspraxis (se punkt 130 ovan).

- 153 Vidare kan, med samma förbehåll som i punkten ovan, den hänskjutande domstolen utifrån nämnda omständigheter föränsas att dra slutsatsen att de förhållanden som rådde då den aktuella domaren tillsattes har undergrävt det aktuella tillsättningsbeslutets integritet genom att leda till att det uppstått rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt vad beträffar domarens pålitlighet i förhållande till yttre omständigheter och dennes neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras, samt till att det för dessa framstår som om denna domare inte är oavhängig eller opartisk, vilket är ägnat att inverka menligt på det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolsväsendet i ett demokratiskt samhälle och i en rättsstat.
- 154 Om den hänskjutande domstolen gör denna bedömning, ska det anses att de förhållanden som rådde då den aktuella domaren tillsattes är sådana, att de kan innebära att kravet i artikel 19.1 andra stycket FEU inte är uppfyllt; när ett organ – i likhet med det organ inom vilket den aktuella domaren har avgjort mål som ensamdomare – har att ta ställning till ett beslut om omplacering av en domare som inte samtyckt därtill och som liksom W.Ż. kan komma att tolka och tillämpa unionsrätten så innebär nämnda krav att ett sådant organ måste utgöra en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag, i enlighet med vad som anges i nämnda bestämmelse.
- 155 I sådant fall ankommer det vidare på den hänskjutande domstolen att – i sina svar på de frågor som ställts av Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits – precisera att sistnämnda domstol, i enlighet med principen om unionsrättens företräde, ska förklara att det omtvistade beslutet utgör en nullitet; inga nationella bestämmelser kan utgöra hinder för detta.
- 156 Enligt fast praxis från EU-domstolen innebär principen om unionsrättens företräde att unionsrätten har företräde framför respektive medlemsstats nationella rätt. Denna princip medför således en skyldighet för samtliga myndigheter i medlemsstaterna att säkerställa unionsbestämmelsernas fulla verkan, och medlemsstaternas nationella rätt kan inte påverka unionsbestämmelsernas verkan i medlemsstaterna (dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 244 och där angiven rättspraxis).
- 157 Enligt principen om unionsrättens företräde kan den omständigheten att en medlemsstat åberopar nationella bestämmelser, oavsett om det är fråga om konstitutionella sådana, inte undergräva unionsrättens enhetlighet och effektivitet. Enligt fast rättspraxis har principen om unionsrättens företräde nämligen verkningar gentemot samtliga organ i en medlemsstat, och nationella bestämmelser, om än konstitutionella sådana, kan inte utgöra hinder för detta (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 245 och där angiven rättspraxis).
- 158 I detta avseende ska det framhållas att varje nationell domstol, inom ramen för sin behörighet och i egenskap av myndighet i en medlemsstat, närmare bestämt är skyldig att med avseende på det anhängiggjorda målet underlåta att tillämpa en nationell bestämmelse som strider mot en unionsbestämmelse som har direkt effekt i det mål som den domstolen handlägger (dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 248 och där angiven rättspraxis).
- 159 Artikel 19.1 andra stycket FEU ålägger medlemsstaterna en klar, precis och ovillkorlig skyldighet att uppnå ett visst resultat vad gäller den oavhängighet som ska känneteckna de domstolar som har att tolka och tillämpa unionsrätten. Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen

(tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits, är därför skyldig att, inom ramen för sin behörighet, säkerställa att artikel 19.1 andra stycket FEU ges full verkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 18 maj 2021, Asociația "Forumul Judecătorilor din România" m.fl., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, punkt 250 och där angiven rättspraxis). Detta innebär i förevarande fall – med förbehåll för de bedömningar som den hänskjutande domstolen ska företa och med beaktande av vad som anges i punkt 39 ovan – att detta beslut ska förklaras vara en nullitet.

- 160 Om den hänskjutande domstolen anser att ett sådant beslut har meddelats av en domstol som inte är en oavhängig och opartisk domstol som inrättats enligt lag, i den mening som avses i unionsrätten, så kan varken rättssäkerhetsprincipen, eller argument om att beslutet ska ha vunnit laga kraft, med framgång åberopas som hinder mot att en sådan domstol som Sąd Najwyższy (Izba Cywilna) (Högsta domstolen (tvistemålsavdelningen)), i tredomarsits, förklarar att ett sådant beslut utgör en nullitet.
- 161 Mot denna bakgrund ska tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 19.1 andra stycket FEU och principen om unionsrättens företråde ska tolkas så, att en nationell domstol – som har att pröva en jävsinvändning som framställts i samband med att en domare vid en domstol som kan komma att tolka och tillämpa unionsrätten överklagat ett beslut varigenom denne, utan att ha lämnat sitt samtycke därtill, placerats om – ska, när detta är absolut nödvändigt utifrån rådande processuella omständigheter för att säkerställa unionsrättens företråde, anse att ett beslut, varigenom ett organ i form av ensamdomare i sista instans avvisat detta överklagande, är en nullitet, om det av en sammantagen bedömning av de villkor och omständigheter som rådde då denne ensamdomare tillsattes framgår i) att denne tillsatts på ett sätt som uppenbart strider mot grundläggande bestämmelser vilka utgör en del av det aktuella domstolväsendets upprättande och funktionssätt samt ii) att det aktuella tillsättningsbeslutets integritet undergrävs vilket gett upphov till rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt vad beträffar den aktuella domarens oavhängighet och opartiskhet, vilket innebär att detta beslut inte kan anses ha meddelats av en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU.

Rättegångskostnader

- 162 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Artikel 19.1 andra stycket FEU och principen om unionsrättens företråde ska tolkas så, att en nationell domstol – som har att pröva en jävsinvändning som framställts i samband med att en domare vid en domstol som kan komma att tolka och tillämpa unionsrätten överklagat ett beslut varigenom denne, utan att ha lämnat sitt samtycke därtill, placerats om – ska, när detta är absolut nödvändigt utifrån rådande processuella omständigheter för att säkerställa unionsrättens företråde, anse att ett beslut, varigenom ett organ i form av ensamdomare i sista instans avvisat detta överklagande, är en nullitet, om det av en sammantagen bedömning av de villkor och omständigheter som rådde då denne ensamdomare tillsattes framgår i) att denne tillsatts på ett sätt som uppenbart strider mot grundläggande

bestämmelser vilka utgör en del av det aktuella domstolsväsendets upprättande och funktionssätt samt ii) att det aktuella tillsättningsbeslutets integritet undergrävts vilket gett upphov till rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt vad beträffar den aktuella domarens oavhängighet och opartiskhet, vilket innebär att detta beslut inte kan anses ha meddelats av en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU.

Underskrifter